

• CST-studiedagen

CST-studiedagen: VLOD

Gent, Flanders Expo, 14 maart 2006

Jaarlijks organiseert CST, Computers op School en Thuis, de Vlaamse Onderwijsdagen. Tijdens de editie 2006 mocht de sectie Schoolbibliotheken van de VVBAD de keynotes presenteren op de beursdag gewijd aan Lerarenopleiding. De lezingen, die werden bijgewoond door een talrijk opgekomen publiek, focusten enerzijds op de evoluties in de hogeschoolbibliotheken en anderzijds op trends in het secundair onderwijs.

Onder de uitdagende titel *Google versus bibliotheek: 1-0?*, brachten drie sprekers een situatieschets van het actuele landschap van de hogeschoolbibliotheken. **Hilde Sels** (Katholieke Hogeschool der Kempen) opende met de vraag of de bibliotheek nu verdwenen is of niet. In een tijd waarin steeds meer informatie digitaal bereikbaar wordt, waarin de zoekmogelijkheden steeds uitgebreider worden en informatie steeds ruimer toegankelijk is, zowel in tijd als in ruimte, is dit voor jongeren een terechte vraag. Maar is het wel zo eenvoudig om al die digitale rijkdom in handen te krijgen? In de eerste plaats is uiteraard niet alles digitaal beschikbaar, en bovendien moet er vaak voor betaald worden. Het teveel aan zoekmogelijkheden vergt dan weer een zekere training in het zoeken naar informatie. Informatievaardigheid wordt dus steeds belangrijker. De conclusie is dan ook dat de bibliotheek niet verdwenen is, maar dat andere accenten gelegd worden. Allerlei hippe benamingen als 'mediatheek', 'studielandschap' of 'kenniscentrum' geven uiting aan deze veranderingen. In wezen blijft de rol van de bibliotheek echter nog steeds dezelfde: ondersteuning geven aan het onderwijs door informatie en expertise aan te bieden in het toegankelijk maken en evalueren van die informatie.

De digitaliseringstrend biedt uiteraard ook nieuwe mogelijkheden, zoals een betere integratie van informatie in het onderwijsproces in bijvoorbeeld een elektronische leeromgeving of betere ondersteuning van begeleid zelfstandig leren. Dit vergt wel een goede samenwerking tussen onderwijzend personeel en bibliothecarissen. Beiden hebben immers hun

eigen expertise. Het optimaal inzetten daarvan kan wederzijds verrijkend zijn en zorgt voor een beter rendement van de toch wel grote investeringen in informatievoorzieningen in hogescholen.

Francisca Loostermans (Karel de Grote Hogeschool) stond stil bij de belangrijkste exponent van deze digitale informatie in hogeschoolbibliotheken: databanken. Er zijn betalende en niet-betalende, er zijn algemene en thematische. Er werd vooral ingegaan op het aanbod vanuit het Elektronproject en op de betekenis voor de Vlaamse hogescholen. Databanken zijn betrouwbaar, wetenschappelijk, recent, snel, maar ook vaak duur en Engelstalig en ze vergen een zekere mate van informatievaardigheid. Aan de hand van een overzicht van het rijke aanbod werden de resultaten van een zoekvraag in meerdere bronnen vergeleken. Daaruit bleek alvast dat in verscheidene databanken wel wat te vinden is, maar dat het toch een kunst, of beter een vaardigheid, is om de juiste bronnen te selecteren en er de juiste vragen aan te stellen.

Aansluitend gaf **Alexander Stierman** (Kenta, Kennismanagement en Taaladvies) een overzicht van de grote ontwikkelingen in de informatiemarkt anno 2006. Hierdoor veroveren nieuwe spelers er hun plaatsje in. Zo nemen Google en andere dotcomspelers voor een deel de rol van bibliotheken, uitgevers en tijdschriftagenten over. Er komen ook nieuwe producten op de markt, die de rol van andere spelers op zijn minst beperken. Zoekmachines bieden immers lang niet meer enkel toegang tot webpagina's. Meer en meer wordt de traditionele inhoud van catalogi in zoekmachines opgenomen. Denken we maar aan Google Scholar of Google Print. Informatie wordt verder een economisch goed waardoor bepaalde delen van het web afgeschermd worden in niet vrij toegankelijke databanken of sites, het invisible web. Het wordt ook niet meer door zoekmachines gevonden en zo ontwikkelen zich grote blinde vlekken op het internet.

Manipulatie van zoekresultaten is door het gebruik van nieuwe technologieën een fluitje van een cent geworden. Als je een woord maar genoeg op het web laat voorkomen,

dan zal dat het zoekresultaat vroeg of laat beïnvloeden. Dergelijke manipulatie door aanbieders van internetinformatie vergt steeds meer en steeds betere vaardigheden van de gebruiker. Het mag dan 1-0 zijn voor Google, de strijd is nog niet gestreden en voor bibliotheken ligt wel degelijk een belangrijke taak weggelegd om deze informatievaardigheden bij te brengen.

Tezelfdertijd gingen in een andere zaal enkele bibliothecarissen uit het secundair onderwijs op zoek naar de leerkracht. *Help, de leraar is zoek, open leercentra in de kijker!* Ze begonnen hun uiteenzetting met een stukje uit een Amerikaanse video dat de kwaliteitscriteria voor schoolbibliotheken opsomt.

Bruno Vermeeren (VVBAD) zocht een antwoord op de vraag naar het verschil tussen een schoolbibliotheek en een open leercentrum (OLC). Met de resultaten van een enquête bij Vlaamse secundaire scholen toonde hij aan dat een OLC in feite een moderne, goed uitgeruste schoolbibliotheek is. Ook in het secundair onderwijs geeft een hippe benaming uiting aan het veranderende informatielandschap. Jammer genoeg ontbreekt de bibliothecaris er wel eens.

Dat die bibliothecaris nochtans een meerwaarde biedt, bewees **Ann Schatteman** (Instituut Heilige Familie Sint-Niklaas). Met een concreet voorbeeld liet zij zien hoe leerkrachten gebruik kunnen maken van de bibliotheek. Een roman lezen in de klas kan aanleiding zijn voor veel meer dan het maken van een boekbespreking. Een heel arsenaal van mogelijke bronnen en werkmethodes passeerde de revue. Leesbevordering in de praktijk, zeg maar.

Jan Laureys (Scheppersinstituut Mechelen) liet zien dat het vinden van die bronnen niet altijd eenvoudig is. Hij presenteerde zijn zoekstrategie en maakte het publiek zo vertrouwd met de basisbeginselen van de informatievaardigheden. Uit zijn betoog werd duidelijk dat toch niet alles op het internet te vinden is.

Het OLC leent zich bij uitstek voor vakoverschrijdend werken. Op de school van **Rik Van Braband** (Sint-Jan Berchmanscollege Mol) doen ze dat al jaren. Hij stelde het project van de school rond de Eerste Wereldoorlog voor. Ook bij hem op school vormt literatuur het uitgangspunt voor een diepgravend project dat veel verder gaat dan het vak Nederlands en afsluit met een studiereis naar de Westhoek. Een treffend citaat van de minister van Onderwijs Frank

Hilde Sels tijdens haar uiteenzetting. Foto: Myriam Lemmens.

Vandenbroucke sloot de lezing af.

"De schoolbibliotheek (...) moet dan natuurlijk een aantrekkelijke leer- en leesomgeving bieden en laagdrempelig werken, met veel mogelijkheden voor de leerlingen, geschikte openingstijden en een coachende bibliothecaris. Dan wordt de schoolbibliotheek een volwaardig open leercentrum."

Stijn Meersseman, mediathecaris Arteveldehogeschool
stijn.meersseman@arteveldes.be

Bruno Vermeeren, beleidsmedewerker VVBAD
bruno.vermeeren@vbad.be